

YETİŞTİRME YURDUNDAKİ ÖĞRENCİLERİN PSİKOLOJİK BELİRTİ DÜZEYLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Yard. Doç. Dr. Mehmet KÖK

Eğitim Bilimleri Bölümü

Eğitim Fakültesi Atatürk Üniversitesi

ÖZET

Psikolojik belirti düzeylerinin araştırıldığı bu araştırma, Erzurum Yetiştirme Yurdu'ndaki öğrenciler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Yurtta barınan 60 öğrenci, araştırmanın örneklemini oluşturmuştur.

Öğrencilerin psikolojik belirti düzeylerinin saptanmasında, Derogatis ve arkadaşları tarafından geliştirilen Hopkins Symptom Check List (HSCL) olarak bilinen envanterden yararlanılarak geliştirilen, SCL-90-R (Ruhsal Belirti Tarama Listesi)'nin G.S.İ. ve 10 alt boyutu araştırmada kullanılmıştır.

Bulgular, öğrencilerin genel belirti düzeylerinin yüksek olduğunu göstermiştir.

Belirti boyutları açısından öğrencilerde en fazla puanın uykusuzluk, iştahsızlık, suçluluk duygularını içine alan ek maddeler belirti boyutundan alındığı ortaya çıkmıştır.

Öğrencilerin sadece somatizasyon ve fobik anksiyete belirti boyutları açısından riskli durumda olmadıkları ortaya çıkmıştır.

Kişilerarası duyarlılık, depresyon, anksiyete, hostilite, obsesif-kompulsif, paranoid, psikotizm ve ek maddeler boyutları puanlarının yüksek olması dolayısıyla, bu boyutları içeren özellikler bakımından riskli durumda oldukları araştırma sonucunda ortaya çıkmıştır.

ABSTRACT

This study, researched on the characteristic levels has been carried out on the students living in The Orphanage For The Protection of Children in Erzurum. The sixty students living in this orphanage have been the examples of this research.

In confirming of the psychological characteristic levels of the students, G.S.İ. and 10 sub-dimension of SCL-90-R (Psychological Characteristic Stading List) improved with the help of inventory known as Hopkins Symptom Check (HSCL) by Derogatis and his friends has been used.

The data have shown that the students general characteristic levels have been high.

It has been understood that in point of characteristic levels, the additional subject including the guiltiness, sleeplessness and the aneorexia that the students have as the highest points derived from the characteristic levels.

Appearantly, the students haven't been in complexity as to the dimension of the characteristic levels of somatization and phobic anxiety.

The points of interpersonal sensitivity, depression, anxiety, hostility, obsessive-compulsive, paranoid, psikotizm and additional characteristic dimentional levels are high that the students are in complexity as to the features including these dimensions has appeared as a result of this research.

Aile, ana- baba ve çocuklardan oluşan ve üyeleri arasında sevgi, saygı ve dayanışma bulunan bir topluluktur. Ailenin en önemli işlevlerinden biri, çocukların, yetiştirilmesidir. Çocuğun ilk kişilik özellikleri de aile ortamında oluşur. Bu nedenle ailenin çocuğun gelişimi üzerinde çok önemli bir etkisi vardır.

Yaşamın anlamına varabilen, etkin bir uyumu başarabilen çocuklar, ancak aile içi ve insanlar arası ilişkileri kavramış bulunan aile yuvalarında yetiştirilebilir. Onun için toplum her anne-baba adayını, ruh sağlığını; bir evliliğin niteliklerini; tutarlı anne-baba ve çocuk ilişkilerini; çocuğa ruhsal bağımsızlık kazandırma yollarını bilen bir kişi haline getirmek zorundadır (Bakırcıoğlu, 1976, s.311).

Çocuğun sevilerek, bir güven ortamı içinde, sağlıklı yetişmesi aileye bağlıdır. Çocuğa yol göstermek, davranışlarına yön vermek, kurallara uyumunu sağlamak, ailenin görevleri arasındadır. Ayrıca ailenin, güç durumlarda çocuğun yanında olması, onu desteklemesi, gerektiğinde denetlemesi gerekir. Çocuğun kişilik geliştirmesi, kendi cinsel kimliğini kazanması da aile ortamında sağlanır. İnsan ilişkilerini belirleyen anlaşma, uzlaşma, bağlılık, işbirliği gibi olumlu nitelikleri çocuk evde kazanır. Anlaşmazlık, çekişme, çatışma gibi olumsuz durumlarda takınacağı tutumları da evde öğrenir (Yörükoğlu, 1993, s.94).

Çocuk, çeşitli durumlardan dolayı yaşamının çok yıllarında anasız veya babasız kalabilir. Ölüm, uzun süreli hastalıklar, hükümlülük, boşanma, terk veya doğal afet gibi nedenlerle ana-babasından birini veya ikisini birden kaybedebilir. Birçok görüş ve yasalar, böyle bir çocuğun kalan ailesi veya yakınları arasında bakılmasını öngörmektedir. Çoğu zaman da bu, gerçekleşmemektedir. İşte bu ve benzer durumlarda çocuğun bir başka kurum tarafından korunması gereği ortaya çıkmaktadır.

Ölüm, geçici ayrılık veya boşanma gibi sebeplerden parçalanmış ailelerin çocuklarında bir çok sorunlar meydana gelir. Bunlar, bakım sorunu, arkadaş grupları ile ilişki sorunu, yeni aile yapısına uyum sorunu, okul sorunları ve ileriye dönük sorunlar olabilir (Bulut, 1983, s.81-86).

Sağlıklı bir gelişim için çocuğun normal olarak ana-baba ve kardeşlerden oluşan bir aile çevresinde yetişmesi gereği, bugün için tıp, psikoloji, psikiyatri, eğitim ve sosyoloji gibi bilim dallarının görüş birliğine vardığı bir konudur. Bir toplumu oluşturan önemli unsurlardan biri şüphesiz çocuktur. Toplumun geleceği, çocukların bedensel, ruhsal ve zihinsel yönden yetişmelerine bağlıdır. Bu ise, çocuğun toplum içindeki hukuki durumunu düzenleyen kurullarla yakından ilgilidir (İnan, 1969, s.42-51).

Yuvalarda yetişip de okul çağında ve daha sonraki yıllarda izlenen çocuklarda şu ortak yanlar bulunmuştur: İlk göze çarpan şey, genel bir ilgisizlik ve çevreyi umursamazlıktır. İnsanlara sokulamaz, kolay arkadaşlık kuramazlar, merak ve girişkenlikleri azalmıştır. Öğrenmeye karşı ilgisiz kalırlar ve okulda çok başarısız olurlar. Anlama ve öğrenim yetenekleri sınırlıdır. Düşünceleri ve kavramaları zayıftır. Kısacası, zekaları donuk, duygusal tepkileri de künttür. Sevgiye susamışlardır. Bir çokları kavgacı ve saldırgan olur. Bunların içinden yetişkin çağda suça yönelenler çıkar (Yörükoğlu, 1993, s.32-33).

Bakımevlerinde büyüyen çocukların gerek kurum ortamında, gerekse yetişkinlik yıllarında gösterdikleri çeşitli gelişim gerilikleri, kişilik bozuklukları ve uyum sorunları yıllardan beri araştırmacıların özellikle dikkatini çekmiştir. Genel kanı olarak da, kurum bakımının çocuk gelişimi üzerinde olumsuz etkileri olduğudur.

Kurumlarda bakımın standardı, çocuklarda duygusal, zihinsel ve toplumsal uyarılmanın ve öğrenmeyi isteklendirmenin yaratılması açısından, personel sayısı ve personelin niteliği üzerinde önemle durulmaktadır. Kurum bakımının yarattığı iki önemli sakınca olan, “ana yoksunluğu” ve “uyarıcı noksanlığı”na çözüm bulunursa, kurum bakımında da çocukların ruhsal sağlıkları yerinde ve kişilik gelişimleri normal olabilir (Arnaz, 1993, s.116).

Ailenin parçalanması sonucu korunmaya muhtaç hale gelen çocuklar için, uygulanmakta olan bakım şekilleri, genellikle kurum bakımı, grup evleri, koruyucu aile, evlat edinme gibi bakım şekilleridir. Bunlardan, kurum bakımı en yaygın olarak kullanılan ve korunmaya muhtaç çocuklar için düşünülen en eski çözüm yoludur. Kurum bakımı, benzer özellikleri olan çocukların belli bir yerde toplu olarak, belli sayı ve nitelikteki personelin yardımıyla bakılmasıdır.

Ana-babalarından ayrı olarak yaşayan veya sokağa atılmış çocukların büyük bir kısmında suça yönelme oldukça fazla görülmektedir. Bu yüzden bu çocukların elinden tutup topluma yararlı bireyler haline getirilmelidirler.

Ailenin çocuğun gelişim, kişiliği ve ruhsal dünyası açısından çok önemli olduğu, bir gerçektir. Anne yoksunluğunun çocuk üzerinde oldukça olumsuz etkileri vardır.

Özellikle yetiştirme yurdunda barınan çocukların, ailesinden ayrı yaşamaları nedeniyle bazı psikolojik problemleri olabileceği düşünülmektedir. Bu nedenle Yetiştirme Yurdu öğrencilerinin ruh sağlığı değerlendirilmesi, çeşitli alt kriterlerle birlikte incelenmiştir.

ARAŞTIRMANIN GEREKÇESİ VE ÖNEMİ

Ülkemizde korunmaya muhtaç çocuklara verilen hizmetlerin büyük bir kısmı yetiştirme yurdu ve çocuk yuvalarında verilmektedir. Buradaki hizmetler hem pahalı, hem de bu çocuklar için istenilen düzeyde yararlar sağlamamaktadır. Bu çocukların sevgi, şefkat ve özel ilgi gibi temel ihtiyaçları kurumlarda doyurulmamakta ve bunlardan yoksunluğun yarattığı uyum ve kişilik problemleri bütün gelişim süresince artan bir şekilde devamlılık göstermektedir.

Sevgi azlığı çocuğun kendisine saygı duygusunun gelişimini bozar; Aşırı sınırlama ise çocuğun bağımsızlık ve toplumsal yeterlilik duygularını engeller. Bütün bunlar ise sonuçta kişinin yaşamında karşılaştığı streslerle başa çıkabilmesini ve uyumunu olumsuz yönde etkiler.

Çocuğun kişiliğine olumsuz etki eden birçok istenmedik durumlar vardır. Bunlardan birisi, sosyo-ekonomik düzeyin yetersizliğidir. Ekonomik yönden yetersiz ailelerin çocukları kendilerini diğer arkadaşları arasında pek rahat hissetmediklerinden, toplumdan kaçan, anti-sosyal kişilik geliştirirler. Uzun süre yeterli ve dengeli beslenmeme ve sıcak bir çevreden yoksun olarak büyüme sonucu çocukta güvensizlik duygusu gelişir. Bu güvensizlik genellikle aşırı endişe ve ürkeklik duygusunu yerleştirir. Çocuk, çevresindeki sosyo-ekonomik durumları daha iyi olan kişilerle kendisini karşılaştırdığı ve onlara göre kendisine bir yer tayin ettiği için aşağılık duygusuna kapılır ve kişiliği bunun etkisiyle gelişir. Bunlara ek olarak, bu çocukların yaşadıkları barınakları havalandırma ve aydınlatma yetersizlikleri ile, sağlık koşulları yönünden görülen eksiklikler, direkt olarak fiziki yapıyı ve dolayısıyla kişiliği olumsuz yönde etkiler ve topluma uyum sağlamayı güçleştirir (Bilen, 1978, s.118).

Korunmaya muhtaç çocukların yerleştirildiği yatılı kurumlar, mümkün olduğu kadar, çocuğun aile yaşamını sürdürebileceği niteliklere sahip olmalıdır. Ancak bunun ülkemizde pek geçerli olduğu söylenemez. Bu kurumlar düzenlenirken çocukların yaşları, cinsiyetleri, durumları, psikolojik, sosyal, duygusal ve eğitsel ihtiyaçları da dikkate alınmalıdır. Kurumlarda bakılan çocuk sayısı arttıkça problemler ortaya çıkmaktadır.

Kurumlarda bakılan çocuklar üzerinde araştırmalar yapılmış ve büyük yatılı kurumların hem çok masraflı hem de çocukların sosyal, duygusal gelişimlerinde yararlı olmadığı saptanmıştır. Hatta bir çok duygusal ve sosyal sorunların çıkmasına sebep olduğu görülmüştür. Ülkemizde bilhassa büyük tip yatılı kurumların sayısının her gün artırılması bu konuda çağdaş eğitimin gidişine ters düşmektedir.

Kurumlarda çocuklara verilen hizmetlerin gereği gibi verilmesi, bu çocukların topluma kazandırılması için, temel şartlardan biridir. Bu hizmetleri gerekli düzeyde verebilmek için personelin istenilen düzeyde ve sayıda sağlanması ve bu personelin, rahatça çalışması için gerekli fiziki şartların sağlanması gerekir. Buna ek olarak, bu çocukların yetiştiği yurtlarda çalışanlar arasında sağlıklı sosyal ve ruhsal bir çalışma ortamının sağlanmış olması, insan ilişkilerinin örnek düzeyde geliştirilmesi, yapılması gereken önemli hususlardan biridir.

Bütün bunlar dikkatle sağlandığı zaman korunmaya muhtaç çocuklar, mensup oldukları toplumun mutluluğu için katkıda bulunacak düzeyde gelişmiş birer toplum üyesi olabilir.

PROBLEM

Bu araştırma, Erzurum Yetiştirme Yurdu'nda barınan öğrencilerin psikolojik belirti düzeylerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

ALT PROBLEMLER

Araştırmada yukarıda belirtilen problem çerçevesinde şu sorulara cevap aranmıştır.

1. Öğrenciler psikolojik genel belirti açısından ne düzeydedirler ?
2. S.C.L.-90-R'nin alt ölçekleri olan;
  - a) Somatizasyon belirti boyutu
  - b) Obsesif-Kompulsif belirti boyutu
  - c) Kişilerarası duyarlılık belirti boyutu
  - d) Depresyon belirti boyutu
  - e) Anksiyete belirti boyutu
  - f) Öfke ve düşmanlık belirti boyutu
  - g) Fobik anksiyete belirti boyutu
  - h) Paranoid belirti boyutu
  - i) Psikotizm belirti boyutu
  - j) Ek maddeler belirti boyutu, açısından öğrenciler ne düzeydedir?

DENENCELER

Araştırmamız betimsel bir araştırma olduğu için, denenceler yazılmamıştır.

SAYILTILAR

Öğrencilerin kendilerine verilen ölçme araçlarını içtenlikle ve objektif bir şekilde yanıtladıkları kabul edilmektedir.

SINIRLILIKLAR

- 1.Araştırmadan elde edilen bulgular SCL-90-R envanterinin ölçümleri ile sınırlıdır.
- 2.Bu araştırma, 1995-1996 yılında Erzurum Yetiştirme Yurdu'ndaki 60 öğrenci ile sınırlıdır.

İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

Peterson ve arkadaşlarının (1961) yaptıkları bir araştırmaya göre, otoriter ana-baba tutumu, çocuklarda saldırganlık, utangaçlık, aşırı içe kapanıklık, okuldan kaçma, çalma gibi olumsuz özelliklerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Barett (1979), çocukları doğal oyun ortamında gözlediği araştırmasında, erkek çocukların kız çocuklara oranla hem fiziksel, hem de sözel saldırganlık açısından daha yüksek puan aldıklarını tespit etmiştir.

Kuiper (1979), Rizley (1978) yaptıkları araştırmalarda, depresyonlu bireylerin olumsuz kişisel olayları depresyonsuz kişilere oranla daha fazla kendi yeteneklerine yüklediklerini ve bu bireylerin kendilerini yetersiz olarak algıladıklarını bulmuşlardır.

Parker (1983), aşırı denetim ve baskı, sevgi azlığı ile birlikte bulunduğu zaman çocukları çok olumsuz etkilediğini belirtmektedir. Parker'in araştırmaları, ana-babanın aşırı koruyuculuğu çocukta ileride duygusal problemlere ve depresyona yatkınlık yarattığını ortaya koymaktadır.

YÖNTEM

Bu araştırmanın evreni, 1995-1996 Eğitim- Öğretim Yılı'nda Erzurum Yetiştirme Yurdu'nda kalan toplam 100 öğrencidir. Örneklem, aynı yurttaki kalan 60 öğrenciden oluşmuştur.

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Bu araştırmada, öğrencilerin genel ruh sağlığını belirlemek için, Derogatis ve arkadaşları tarafından geliştirilen SCL-90-R olarak bilinen Ruhsal Belirti Tarama Listesi kullanılmıştır.

Bireylerdeki psikolojik belirtilerin ne düzeyde olduğunu ve hangi alanları kapsadığını belirleyen bu ölçme aracı şu alt boyutlardan oluşmaktadır.

1.Somatizasyon: Burada bir takım bedensel yakınmalar söz konusudur. Bunların başlıcaları şunlardır: Beden sıcaklığının değişmesi, solunum bozukluğu, nabız dengesizliği, baş ağrıları, mide ile ilgili rahatsızlıklar, kilo değişmesi, egzama vb.

2.Obsesif - kompulsif : Obsesif - kompulsif bozukluk yaşayan kişilerin yakınmaları beş temel kategoride toplanabilir. a)Kontrol etme ritüelleri, b)Temizlik ile ilgili ritüeller, c)Kompulsiyonların eşlik etmediği obsesif düşünceler, d)Obsesif yavaşlık, e)Karma kompulsiyonlar.

3.Kişilerarası Duyarlık: Kişilerarası duyarlık alt testi, bireyin kendini başkaları ile karşılaştırdığında, kişisel yetersizlik ve küçüklük duygularına kapılarak kişilerarası ilişkilerinde kendini küçük görmesi, zorluk çekmesi, rahatsızlık hissetmesi gibi olumsuz beklentileri ifade etmektedir.

4.Depresyon: Bu dönemin temel karakteristiği, en az iki hafta süreyle yaşanan depresif duygu durumu ya da hemen hemen her şeye ilgisizlik ve bunlara eşlik eden yan belirtilerdir. Yan belirtiler arasında iştah bozulmaları, kilo değişimleri, uyku bozuklukları, psiko-motor bozuklukları, değersizlik ve suçluluk duyguları, düşünce ve dikkat toplama güçlükleri, tekrar tekrar gelen ölüm ve intihar düşünceleri ya da girişimleri sayılabilir.

5.Kaygı: Gerginlik, huzursuzluğun devamlı ve uzun süreli olması, kişi bu huzursuzluğun gerçek sebebini bilmemektedir. Kişinin günlük yaşantısı alt-üst olur.

6.Öfke ve Düşmanlık (Hostility): Bu ölçek, kızma, huzursuz olma, karşı koyma, saldırganlık, sinirlilik ve öfke hali gibi özellikleri yansıtır.

7.Fobik Anksiyete: Belirli bir nesne ya da duruma karşı duyulan yoğun korku ile belirlenir. Tehlikenin yoğunluğu, tehlikeli olduğu varsanılan durumla orantısızdır.

8.Paranoid Düşünce: Bu ölçekte yer alan maddeler düşmanlık, şüphe, büyüklük, merkezilik ve yansıtıcı düşünceler, bağımsızlığını kaybetme korkusu, hezeyanlar gibi paranoid davranışları belirler.

9.Psikotizm: Bu boyut insanlardan, ilişkilerden giderek bir soyutlanma meydana gelip dramatik belirtilere doğru aşamalı bir gidişi göstermektedir. İçer kapanma, izole olmak gibi.

10.Ek Skalalar: Uyku, iştah bozukluğu ve suçluluk duyguları ile ilgili belirtileri ortaya çıkarmaktadır.

SCL-90-R'nin Puanlanması:

SCL-90-R, 90 sorudan oluşan bir ölçektir. Ölçeği cevaplayan birey, her soru için; (0)Hiç, (1)Çok az, (2)Orta derece, (3)Oldukça fazla, (4)İleri derecede şeklinde işaretlemelerde bulunarak beş dereceli bir ölçme ifadesi vermektedir.

Bireyin alt ölçeklerle ilgili puanı, maddelere verdiği dereceler toplanıp, o alt ölçekteki madde sayısına bölünerek bulunmaktadır. Bu işlem, tüm alt ölçekler için yapılır. Örneğin; Depresyon alt ölçeğinde yer alan semptom maddelerinden bireyin aldığı toplam puan, depresyon boyutu ile ilgili semptom sayısına bölünmüş ve böylece bireyin depresyon puanı elde edilmiştir.

SCL-90-R'nin her bir alt alan ve Genel Semptom puanı belirlenirken, grupların puan sınırları: 0.00 (Hiç)'den 1.00'e kadar olan puanlar "psikolojik belirti düzeyi düşük" yani normal sınırlarda kabul edilmiş, 1.00'dan yukarısı "psikolojik belirti düzeyi yüksek kabul edilmiştir.

SCL-90-R'nin Güvenirliği:

Tufan (1987), envanterin güvenirliliği ile ilgili yaptığı araştırmalarda korelasyon katsayısını 0.83 olarak bulmuştur.

SCL-90-R'nin Geçerliliği:

Derogatis ve arkadaşları (1976), tarafından yapılan araştırmada SCL-90-R ile M.M.P.I. (Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri)'nin çeşitli skalaları arkasındaki korelasyon değerleri 0.41 ile 0.64 arasında bulmuşlardır (Kılıç, 1987, s.63).

Verilerin analizinde, aritmetik ortalama ve %'lik değerler kullanılmıştır.

BULGULAR

Yetiştirme Yurdu'nda kalan öğrencilerin Genel Belirti Düzeyi açısından % 65'i yüksek, %35'i düşük puan almışlardır.

SCL-90-R'nin alt boyutları açısından Somatizasyon belirti düzeyi yüksek olanların oranı %47, düşük olanların oranı ise %53'tür.

Öğrencilerin Obsesif-kompulsif belirtilerinde belirti düzeyi yüksek olanların oranı %65, düşük olanların oranı %35, Kişilerarası duyarlılık belirtilerinde belirti düzeyi yüksek olanların oranı %65, düşük olanların oranı %35, Depresyon belirtilerinde belirti düzeyi yüksek olanların oranı %62, düşük olanların oranı %38, Anksiyete belirtilerinde, belirti düzeyi yüksek olanların oranı %58, düşük olanları oranı %42, öfke ve düşmanlık belirtilerinde, belirti düzeyi yüksek olanların oranı %62, belirti düzeyi düşük olanların oranı %38, Fobik anksiyete belirtilerinde, belirti düzeyi yüksek olanların oranı %38, belirti düzeyi düşük olanların oranı ise %62, Paranoid belirtilerinde, belirti düzeyi yüksek olanların oranı %60, belirti düzeyi düşük olanların oranı ise %40, Psikotizm belirtilerinde, belirti düzeyi yüksek olanların oranı %52, belirti düzeyi düşük olanların oranı %48, Ek maddeler belirtilerinden belirti düzeyi yüksek olanların oranı %73, belirti düzeyi düşük olanların oranı ise %27 olarak bulunmuştur.

Sonuç olarak öğrencilerin ek maddeler belirti puanlarının yüksek çıkması ile ilgili olarak, Yetiştirme Yurdu'nda kalan öğrenciler arasında en fazla bu boyutun özelliklerinin görüldüğü söylenebilir. Depresyon, anksiyete, kişilerarası duyarlılık belirtileri ile ilintili olması açısından anlamlıdır.

YORUM

Bulgular, Yetiştirme Yurdu'nda kalanların genel belirti düzeyleri açısından oldukça riskli bir durumda olduğunu göstermektedir. Yörükoğlu (1993) da yapılan araştırma sonuçlarının ve gözlemlerin Türkiye'de kurum bakımının, çocukların fiziksel, sosyal, mental ve duygusal gelişimlerinde olumsuz etkileri olduğu, bu alanlarda gözlenebilen çeşitli gelişim gerilikleri ve davranış bozukluklarına neden olduğunu belirtmektedir.

•Somatizasyon belirti düzeyi açısından, riskli bir durum olmadığı görülmektedir. Öğrencilerde bedensel yakınmaların pek fazla olmadığı ortaya çıkmaktadır. Bunun nedeni olarak da, bu kurumlarda kalan çocukların daha ciddi kaygıları olduğundan bedensel yakınmalarını önemsemediği gözlenmiştir.

•Öğrencilerin obsesif-kompulsif belirti düzeyleri oldukça yüksek çıkmıştır. Bu öğrencilerin çeşitli kaygıları vardır. Bu kaygıları, azaltmak veya bastırmak amacıyla bu tür düşünce ve eylemlere başvurduklarını söyleyebiliriz.

•Kişilerarası duyarlılık belirti düzeylerinin de, oldukça yüksek olduğunu görmekteyiz. Yetiştirme Yurdu'nda kalan öğrencilerde genel bir ilgisizlik, çevreyi umursamazlık, insanlarla ilişkilerde güçlük çektikleri, kolay arkadaş edinemedikleri söylenebilir.

•Bu öğrencilerin depresyon belirti düzeyleri de oldukça yüksek çıkmıştır. Bu çocuklar, diğer çocuklar gibi aile ortamında veya onların yararlandıkları imkanlara sahip olmadıkları için, kendilerini değersiz görmektedirler. Bu nedenle, çevreyle olan ilişkilerini azalttıkları, algılama ve yorumlamada güçlük, genel bir karamsarlık, ümitsizlik, motivasyon eksikliği ve somatik belirtilere sahip olduklarını söyleyebiliriz.

•Anksiyete belirti düzeyleri de yüksek bulunmuştur. Bu öğrencilerde sürekli bir gerginlik ve huzursuzluğun olduğu söylenebilir.

•Bu çocukların öfke ve düşmanlık belirti düzeyleri de yüksek çıkmıştır. Büyük çoğunluğun çabuk öfkelenme, sinirlilik, kızma, bağırma, karşı koyma gibi duygu ve düşüncede oldukları gözlenmiştir.

•Yetiştirme Yurdu'nda kalan öğrencilerin fobik anksiyete belirti düzeylerinin düşük olduğu görülmektedir. Bulgularımıza göre, bu öğrencilerin yoğun korkulara sahip olmadıkları görülmektedir.

•Paranoid belirti düzeyleri yüksek çıkmıştır. Bu çocuklar, düşmanlık, şüphe, büyüklük, bağımsızlığını kaybetme korkusu gibi davranışlara sahiptirler.

•Bu çocuklarda psikotizm belirti düzeyi de yüksek bulunmuştur. Öğrencilerin insanlardan giderek uzaklaşma, içe kapanma gibi durumlara sahip oldukları görülmektedir.

•Bulgular, bu öğrencilerde ek maddeler belirti düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Uyku, iştah bozukluğu, suçluluk duyguları gibi belirtileri en çok yaşadıkları davranışlar olarak görülmektedir.

ÖNERİLER

1.Öğrencilere yardım edebilecek psikolojik danışmanlık merkezlerinin ve psikolojik danışmanların yetiştirme yurtlarında bulunmasını sağlamak.

2.Bu yurtlardaki öğrencilerin sorunlarına ciddi şekilde önem verilerek grup terapileri yapılmalı ve çözümler bulunmalıdır.

3. Yetiştirme yurtları bir yurt havasından çıkartılıp, ev ortamını sağlayacak şekilde düzenlenmelidir.

4.Öğrencilerle sık sık görüşüp onların duygusal dünyasına inebilmeyi başarmak ve sorunları açığa çıkarılmalıdır.

5.Yurtlara yeterli ekonomik imkanların sağlanması gerekmektedir.

6.Yurtlarda barınan öğrenciler, mümkün olduğunca koruyucu aile yanına yerleştirilmelidir.

KAYNAKÇA

ARNAZ, Z. (1993), "Koruyucu Aile Bakımındaki Çocuğun Gelişim Özellikleri" Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Dergisi, Cilt:1, sayı: 2-3, Ankara, s.81-86.

BAKIRCIOĞLU, R. (1976), **Ruh Sağlığı ve Rehberlik**, Çark Matbaası, s.311.

BARETT, R.E. (1979), Anaturalistik Study of Sex Differences in Childrens Aggression, Merril Dalmer, Quarterly, s.25-193.

BİLEN, M. (1978), **Ailede Sağlıklı İlişkiler**, Mars Matbaası, Ankara, s.118.

BULUT, I. (1983), "Parçalanmış Aileden Gelen Çocukların Davranış Özellikleri Hakkında Bir Araştırma", Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Dergisi, Cilt:1, sayı: 2-3, Ankara, s.81-86.

- DEROGATİS, L.R.K. RICHELS, A.F. ROCK (1976), "The SCL-90 and MMPI: A Step in Validation of a new self Report", British Journal of Psychiatry, Cilt: 128, s.280-289. Kılıç, M., (1987), "Değişik Psikolojik Arazilara Sahip olan ve Olmayan Öğrencilerin Sorunları, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Ankara'dan alıntı.
- İNAN, A.N. (1969), Çocuğun Korunması, Korunmaya Muhtaç Çocuklar Sempozyumu, İktisadi Araştırmalar Vakfı, İstanbul, s.42-51.
- KILIÇ, M. (1987), "Değişik Psikolojik Arazilara Sahip olan ve Olmayan Öğrencilerin Sorunları, (Yayınlanmamış doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Ankara, s.63.
- KUIPER, N.A. (1979), "Depression and Casual Attributions For Success and Failure" Journal of Personality and Social Psychology, 36, s.236-246.
- PARKER, G. (1983), Parentar Overprotection. A Risk Factor'n Psychosexual Development. Grune and Stration New York.
- PETERSON, D.R. ve Ark. (1961), "Child Behavior Problems and Parented Attitude" Child Development, 32, p.151-162.
- RİZLEY, C.R. (1987), "Depression and Distortion in The Attirubation of Causality" Journal of Abnormal Psychology, 87, s.32-48.
- TUFAN, B. (1987), "Öğrencilerin Benlik Saygısı Üzerine Bir İnceleme" XXIV. Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi, Ankara.
- YÖRÜKOĞLU, A. (1993), **Çocuk Ruh Sağlığı**, Özgür Yayın Dağıtım Ltd. Şti, Acar Matbaacılık, İstanbul, s.32-34.